

## IV.

Въ сѣщность гръцката патриаршия въ Цариградъ, подъ която билъ тъй дълго пѣшкаль българскитѣ народъ, оставала повече едно тайно политическо учреждение и патриархътъ—върховенъ началникъ на тайната панелинска пропаганда.

Съ течение на времето българитѣ заговорили по-смѣло за черковни правдини, но все пакъ всички официални, колективни и частни настойчиви оплаквания противъ ненавистното тѣмъ иноплеменно гръцко духовенство, оставали суетни. Пъкъ поради много причини—и самото турско правителство не искало да се рѣзко намѣси. Най-сетне цариградскитѣ българи решили вече да скжсатъ еднажъ за винаги връзкитѣ съ Гръцката патриаршия. На първия день на Великденъ — 3 априлъ 1860 г., въ службата на българската черкова на Фенеръ не било споменато—както това ставало дотогазъ—името на гръцкия патриархъ. Душа на заговора билъ Илариона Макариополски, който и служилъ него день.

И тъй, българско-гръцката черковна борба, почната тихо около 1840 г., била вече официално обявена.

Вестъта за случката въ българската черкова на Фенеръ бързо се разнесла изъ цѣль Цариградъ. Веднага между цариградскитѣ гърци, духовни и миряни, се дигнала голѣма тревога: Вселенскитѣ патриархъ, владии, архимандрити... и всички гръцъ-първенци и учени и гръцкитѣ вестници—всички видѣли въ случката на 3 априлий 1860 г. голѣмъ черковенъ скандалъ, кощунство, разколъ, нарушение на най-свещенитѣ привилегии на Цариградската патриаршия и отъ това—и на цѣлия православенъ гръцки народъ—и опозоряване на православието.

Сигналътъ, даденъ отъ Цариградъ, раздвижилъ и българитѣ изъ цѣлото царство. Тѣ ликували грѣмко и още повече се окуражили и сплотили и прибързали та съраждали цариградскитѣ събратия родолюбци борци, почнали и тѣ да не споменуватъ въ литературията имената на мѣстнитѣ гръцки владии—дори нѣкои ги и изпждили—и прогласили Илариона Макариополски за свой върховенъ духовенъ началникъ. Отъ много български градове пакъ били изпратени просби до В. Порта и до султана за самостоянна българска иерархия.

Най-сетне, както е известно,—на 28 февруарий 1870 г. излъзълъ султанскитѣ ферманъ, съ който се учреждавала българска самостоянна иерархия. После за екзархъ билъ избранъ Антимъ Видински, който и пристигналъ въ Цариградъ на 17 мартъ 1872 г.